KANSANELÄKELAITOS
Tutkimusyksikkö
Signe Jauhiainen

20.11.2019

Asiantuntijalausunto

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n ja 6 luvun 9 §:n ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 83/2019 vp)

Ikääntyneiden työllisyys on parantunut

Ikääntyneiden työllisyys on parantunut viime vuosikymmeninä merkittävästi. Hyvän kehityksen taustalla on useita tekijöitä, erityisesti varhaiseläkereittien karsiminen ja osaltaan myös työttömyysturvan lisäpäivien ikärajan nosto.

Nyt esitetään vuonna 1961 ja sen jälkeen syntyneiden lisäpäiväoikeuden alaikärajaa nostettaisiin yhdellä vuodella 61 vuodesta 62 vuoteen. Taustalla on vuoden 2017 eläkeuudistus ja vanhuuseläkeiän nosto, joten lisäpäivien ikärajan nosto estää ns. työttömyysputken pitenemisen. Lisäpäivien tavoitteena on turvata ikääntyvän pitkäaikaistyöttömän toimeentulo, mutta toisaalta järjestely on ristiriidassa työllisyystavoitteiden kanssa.

Tutkimuksissa havaittu positiivisia vaikutuksia työllisyyteen

Työttömyyspäivärahan lisäpäivät on yksi eniten Suomessa tutkituista työllisyyttä edistävistä lainsäädännön muutoksista. Tutkimustulokset ovat samansuuntaisia: ikärajan nostoilla on havaittu olevan vaikutuksia ikääntyneiden työllisyyteen (Rantala 2002, Kyyrä & Ollikainen 2006, Kyyrä & Wilke 2007, Uusitalo & Nivalainen 2013, Kyyrä & Pesola 2017). Kyyrän ja Pesolan (2017) mukaan vuoden 2005 ikärajan muutoksen kohteena ollut ikäryhmä työskenteli 7 kuukautta pidempään kuin vertailuryhmä.

Työstä työttömyyteen siirtyneiden osuus laskee, kun ikärajaa nostetaan

Vuoden 1995 vuoteen 2009 tapahtuneita muutoksia tarkastelleen (Jauhiainen & Rantala 2011) tutkimuksen perusteella työstä työttömyyteen siirtyneiden osuus nousi lisäpäivien kulloisenkin alaikärajan kohdalla. Lisäpäiviin oikeutetussa ikäryhmässä työttömyyteen siirtyminen oli yleisempää. Ikärajan korotusten myötä on myös havaittavissa siirtymäosuuksien lasku niiden kohdalla, jotka eivät olleet korotuksen jälkeen oikeutettuja lisäpäiviin.

Tutkimuksen keskeinen tulos oli lisäksi, että ikääntyvien työttömyys ja työttömyysputken käyttö ovat yleisesti vähentyneet. Ikääntyvien työttömäksi siirtyneiden osuus on laskenut selvästi vuodesta 1995 vuoteen 2009. Kehityksen taustalla voi olla työttömyysputken ikärajan korottamisen lisäksi kohentunut talouden suhdannetilanne, joka on lisännyt myös ikääntyvien työntekijöiden kysyntää.

Taustalla Eläketurvakeskuksen tutkimus

Tutkimuksen (Jauhiainen & Rantala 2011) aineisto perustuu Eläketurvakeskuksen koko väestön kattaviin yksilötason rekisteritietoihin vuosilta 2005–2009 sekä Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta poimittuun 10 prosentin otosaineistoon väestöstä vuosilta 1995–2005. Tutkimuksessa kuvataan ikääntyvien työttömyyttä ja työttömyysputken käyttöä vuosina 1995–2009 siirtymäosuuksien avulla. Siirtymäosuus on tiettyyn työmarkkinatilaan siirtyneiden osuus edellisen vuoden työmarkkinatilasta, esimerkiksi työttömäksi siirtyneiden osuus edellisen vuoden työllisistä.

Lisätietoa:
Jauhiainen & Rantala. 2011. Ikääntyvien työttömyys ja työttömyysputki: katsaus viimeaikaiseen kehitykseen. Eläketurvakeskuksen raportteja 3/2011.